

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนศิลปะตามแนวคิดแบบเซอร์เรียลลิสม์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการสอนศิลปะตามแนวคิดแบบเซอร์เรียลลิสม์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ในด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ และในด้านการแสดงออกด้วยการวาดภาพ การใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงสันติภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีดังนี้ คือ

1. แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ
2. แบบทดสอบการวาดภาพ ให้สี โดยมี เกณฑ์การพิจารณาความมีสันติภาพในผลงานภาพวาด ให้สี
3. แบบสัมภาษณ์การบรรยายประกอบภาพวาด ให้สี โดยมี เกณฑ์การพิจารณาความมีสันติภาพในคำบรรยายประกอบภาพวาด ให้สี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนวัดสมณานัมบริหาร (วัดญวน) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ แบบทดสอบการวาดภาพ ให้สี และผู้วิจัยทำการ

สัมภาษณ์นักเรียนโดยให้นักเรียนบรรยายภาพที่ตนเองสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยบันทึกลงในแบบ สัมภาษณ์การบรรยายประกอบภาพวาด ให้สี (pre-test)

2. ผู้วิจัยทำการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น ได้แก่ แผนการสอนศิลปะสำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง และแผนการสอนศิลปะสำหรับนักเรียนกลุ่ม ควบคุม อย่างละ 12 แผน ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. เมื่อทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนครบทุกแผน ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ แบบทดสอบการวาดภาพ ให้สี และทำการสัมภาษณ์นักเรียนด้วยแบบสัมภาษณ์ ชุดเดิมทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง (post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่อง สันติภาพ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่อง สันติภาพ ของนักเรียน หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง กับ กลุ่มควบคุม โดยการ ทดสอบค่าที่ (t-test)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ หลังการทดลอง สูงกว่า ก่อนการทดลอง ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

2. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ สูงกว่า กลุ่มควบคุม ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่อง สันติภาพ หลังการทดลอง สูงกว่า ก่อนการทดลอง ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แสดงให้ เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสันติภาพ จากแบบทดสอบ 2 ชุด และ แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด ซึ่งได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ แบบทดสอบ การวาดภาพ ให้สี และแบบสัมภาษณ์การบรรยายประกอบภาพวาด ให้สี ภายหลังจาก การทดลองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพราะจากการที่ผู้วิจัยทำการสอนนักเรียนโดยใช้

แผนการสอนศิลปะสำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยเน้นการนำภาพวาดในแนวเซอร์เรียลลิสม์มา ทำการศึกษารายละเอียดของภาพ และเน้นเนื้อหาของสันติภาพด้วย จึงสรุปได้ว่าภาพในแนว เซอร์เรียลลิสม์เป็นภาพที่มีคุณลักษณะที่ดี และเหมาะสมที่จะนำมาใช้สอนนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เพราะศิลปะในแนว เซอร์เรียลลิสม์จะสามารถกลมกลืนใจผู้วาด และผู้ชมให้ละเอียดอ่อนโยนขึ้น สงบและมีสันติ ดั่งที่ สดชื่น ชัยประสาธน์ (2533) ได้กล่าวว่าศิลปะเซอร์เรียลลิสม์ เป็นศิลปะที่มุ่งเน้นการใช้ จินตนาการ ความคิด ความฝัน สร้างสรรค์ผลงาน เน้นความอ่อนหวานของภาพ และต้อง การให้ประชาชนมีความหวังถึงอนาคตที่สวยงาม สีของภาพเน้นความอ่อนหวาน ไม่จัดจ้าน เหมือนภาพแห่งความฝัน สะท้อนถึงคุณค่าทางศิลปะที่แท้จริง อีกทั้ง เลิศ อานันทนะ (2523) ได้กล่าวว่า คุณค่าที่แท้จริงของศิลปะ คือ การพัฒนาบุคลิกภาพและสังคมของเด็กใน ทุกเพศทุกวัย พวกเขาจะเป็นผู้มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ มองโลกสวยงาม มีความรักธรรมชาติ รักศิลปะวัฒนธรรม มีจิตสำนึกที่มีคุณธรรม ไม่คิดทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นมรดกของชาติ และ รุสซอเฟฟ และสวอร์ทซ์ (Rueschofe and Swartz, 1969 อ้างใน วารี พิศาลภัทรคุณ, 2531) ได้กล่าวว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคนโดยตรง เด็กจะได้แสดงออกตามจินตนาการของตนเอง ดังนั้นศิลปศึกษาจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำมาใช้พัฒนานิสัยและการแสดงออกอย่าง สร้างสรรค์ของเด็กให้มากยิ่งขึ้นเป็นไปในทางที่เหมาะสม

จะสังเกตเห็นว่าเนื้อหาในภาพวาดในแนวเซอร์เรียลลิสม์มีความสอดคล้องกับเนื้อหาเรื่อง สันติภาพที่สอนนักเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องของสันติภาพได้ดียิ่งขึ้น และส่งผลต่อค่า บรรยายภาพวาดด้วย เพราะเมื่อนักเรียนวาดภาพที่สร้างสรรค์ เป็นภาพที่ไม่ปรากฏความ รุนแรง สื่อถึงสันติ ก็ย่อมต้องใช้คำบรรยายภาพไปตามที่ตนวาดขึ้นด้วยเช่นกัน

2. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพของนักเรียนกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ เรื่องสันติภาพ ก่อนการทดลอง สูงกว่า หลังการทดลอง ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสันติภาพ จากแบบทดสอบ 2 ชุด และแบบสัมภาษณ์ 1 ชุด ซึ่งได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ แบบ ทดสอบการวาดภาพ ให้สี และแบบสัมภาษณ์การบรรยายประกอบภาพวาด ให้สี ภายหลัง ทำการทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมแต่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เพราะจากการที่ผู้วิจัย ได้ทำการสอนนักเรียนโดยใช้แผนการสอนศิลปะสำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยเน้นการนำ ภาพวาดในแนวอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในแนวเซอร์เรียลลิสม์ มาทำการศึกษารายละเอียดของภาพ แม้ผู้ วิจัยจะให้เนื้อหาของสันติภาพด้วยก็ตาม จึงสรุปได้ว่าภาพในแนวอื่น ๆ ไม่เหมาะสมที่จะนำ มาใช้สอนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา เนื่องจากไม่ได้ช่วยเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

ในเรื่องของสันติภาพเท่าใดนัก อีกทั้งมีผลต่อการใช้คำบรรยายภาพวาดของนักเรียนด้วย เพราะการที่นักเรียนวาดภาพที่แสดงถึงความรุนแรงต่าง ๆ การบรรยายก็ย่อมต้องใช้คำบรรยาย รายละเอียดของภาพที่รุนแรงนั้นเช่นกัน จะสังเกตเห็นได้ว่าแม้เนื้อหาที่สอนจะมุ่งเน้นเรื่องของสันติภาพ แต่รูปภาพที่นำมาให้นักเรียนดู เป็นรูปภาพในแนวอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในแนวเซอร์เรียลลิสม์ เนื้อหาในภาพมุ่งเน้นการแสดงอารมณ์รุนแรง โหดร้าย ก้าวร้าว หรือสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ที่ต้องทนทุกข์ทรมานต่าง ๆ เป็นผลให้นักเรียนไม่ได้เกิดการเรียนรู้เรื่องสันติภาพเท่าใดนัก เกิดการขัดแย้งกับเนื้อหาที่สอน ดังที่ กัลตุง (Gultung อ้างใน Chulalongkorn Educational Review, 1996) ได้วิจารณ์ว่า วิธีจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมเพราะมีการใช้ความรุนแรงอธิบายความรุนแรง ครูทำโทษเด็กอย่างรุนแรงเพื่อไม่ให้เด็กทะเลาะวิวาทกัน รูปแบบการศึกษาต่าง ๆ แสดงถึงความรุนแรง ใช้ความรุนแรงเพื่อสอนสันติภาพ ลักษณะการสอนแบบนี้ไม่ได้ส่งเสริมค่านิยมการแก้ปัญหาในแนวทางแห่งสันติภาพแต่อย่างใด

3. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ สูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 นั่นคือ ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสันติภาพ จากแบบทดสอบ 2 ชุดและแบบสัมภาษณ์ 1 ชุด ของนักเรียนกลุ่มทดลอง สูงกว่า ของนักเรียนกลุ่มควบคุม แม้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด แต่ถ้าได้รับการสอนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังเรื่องสันติภาพ นักเรียนก็สามารถเปลี่ยนแปลงแนวคิด พฤติกรรมเดิมที่ชอบการแสดงออกในการวาดภาพที่มีความรุนแรง เป็นภาพที่สับสน ยุ่งเหยิง เข้าใจยาก มาเป็นภาพที่ดีขึ้น คือไม่ปรากฏความรุนแรง มีความสงบ และสันติมากขึ้นได้ ดังที่ โจแฮน (Johan, 1995) ได้ทำการศึกษาเพื่ออธิบายและวิเคราะห์การจัดการศึกษาสันติภาพบนพื้นฐานของการศึกษาเชิงประจักษ์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีการร่วมมือทางสันติภาพที่เรียกว่า บาร์น และ เฟรด (Barn and Fred) ที่เริ่มขึ้นในปี 1985 และมีการดำเนินการเรื่อยมาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ เป็นเวลา 3 ปี การศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า เด็กจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนหญิง ต้องการให้มีการจัดการศึกษาสันติภาพเพิ่มมากขึ้นในโรงเรียน และเน้นให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากเป็นพิเศษ

แสดงให้เห็นว่าแผนการสอนศิลปะสำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำมาใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนศิลปะที่เป็นการส่งเสริมความมีสันติภาพให้กับนักเรียน โดยเน้นเนื้อหาของสันติภาพ ได้แก่ ความหมายของสันติภาพ คำจำกัดความของสันติภาพ ประเภทหรือระดับของสันติภาพ และกระบวนการสร้างสันติภาพ และย้ำด้วยการศึกษารายละเอียดที่ปรากฏในรูปภาพแนวเซอร์เรียลลิสม์ เมื่อนักเรียนได้รับการกระตุ้นในเรื่องสันติภาพบ่อยครั้ง นักเรียนก็จะ

ค่อย ๆ ซึมซับสิ่งเหล่านี้เข้าไปในจิตใจ แม้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่นักเรียนจะต้องเผชิญอยู่ทุกวันนี้เป็นสิ่งแวดล้อมที่แปรปรวน หรือเลวร้าย นักเรียนก็จะสามารถแยกแยะปัญหาต่าง ๆ ได้เหมาะสม ซึ่ง จิระพันธ์ พูลพัฒน์ (2529) ได้กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์มีสันติภาพนั้น ต้องอาศัยพื้นฐานที่สำคัญ 6 ประการ คือ การรู้จักตนเอง การรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น การตัดสินใจที่ชัดเจน ความรักธรรมชาติ การรู้จักโลกที่เราอาศัยอยู่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้คำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยปลูกฝังพื้นฐานทางสันติภาพ นอกเหนือจากการปลูกฝังจากครอบครัว นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องไม่แสดงสิ่งใดที่เป็นการขัดแย้งกับการส่งเสริมสันติภาพ ดังที่ กัลตุง (Galtung อ้างใน C.U.E.D.Review, 1996) ได้วิจารณ์ไว้ในตอนต้น

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยให้ช่วยกันอภิปรายภายในกลุ่ม มีการสมมุติ สร้างภาพว่านักเรียนได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ของภาพที่เห็น ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ สุขเจริญ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องทางเลือกในการจัดสันติภาพศึกษา ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยตามทัศนะของนักวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักวิชาการ ทางทางเลือกต่าง ๆ ในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ผลการวิเคราะห์พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะในสถานการณ์จำลองจะได้ผลดี และควรได้นำไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวส่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนคิดปะตามแนวคิดแบบเซอร์เรียลลิสม์ที่เน้นในเรื่องของการใช้จินตนาการที่ตึงงาม ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือ มีผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ มากยิ่งขึ้นกว่าวิธีการสอนแบบปกติ และผู้วิจัยยังพบอีกว่า สื่อมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของสันติภาพ ดังที่ เมตตา กฤตวิทย์ และ พัทธนี เขยจรรยา (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่องการผลิตสื่อเพื่อสร้างแนวคิดด้านสันติภาพที่ได้จากสื่อประเภทต่าง ๆ ของเด็กแต่ละช่วงอายุ รวมทั้งเปรียบเทียบแนวคิดของเด็กที่อยู่ต่างสภาพแวดล้อม และมีโอกาสการเปิดรับสื่อแตกต่างกัน และเพื่อประเมินผลสื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปลูกฝังแนวคิดด้านสันติภาพแก่เด็กแต่ละช่วงอายุ ผลการวิจัยพบว่า สื่อเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดด้านสันติภาพของเด็ก และ เรืองศรี จุลละจินดา และคณะ (2529) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเรื่องสันติภาพในทัศนะของบรรณารักษ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สันติภาพ หมายถึง การอยู่ร่วมกันโดยสงบ และปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าหนังสือคือสื่อสันติภาพ เพราะหนังสือเป็นสื่อช่วยประสานความขัดแย้ง และ

สื่อที่ช่วยเสริมสร้างความถูกต้อง ความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคล สังคม ตลอดจนประเทศให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

ในการทดลองผู้วิจัยได้ใช้รูปภาพแนวเซอเรียลลิสม์ในการสอนนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการ และคิดพิจารณารูปภาพที่ผู้วิจัยนำมาให้ดู ทุกครั้งที่ทำการสอน รูปภาพจะมีลักษณะอ่อนหวาน อ่อนโยน เป็นภาพในฝัน ผสมผสานระหว่างความฝันกับความ เป็นจริงเข้าด้วยกัน ให้ความรู้สึกถึงความสงบ ร่มเย็นและปลอดภัย เช่นภาพพระจันทร์ยิ้ม ภาพกามเทพน้อย เป็นต้น สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยใช้รูปภาพในแนวอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ แนวเซอเรียลลิสม์ ในการเรียนการสอน เมื่อผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือวาดภาพของตนเอง นักเรียนจึงมีการใช้จินตนาการไปตามแนวของรูปภาพที่เป็นตัวอย่าง แม้จะมีการสอนในเรื่องของ สันติภาพด้วยก็ตาม

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบข้อดีของการสอนศิลปะตามแนวความคิดแบบเซอเรียลลิสม์ อีกว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนมีความสามารถในการวาดภาพเพิ่มขึ้น อีกทั้งมีความชอบ รูปภาพที่หวาน สดใส ไม่ชอบภาพที่ใช้สีจัดและสะท้อนความรุนแรง ดังที่ ชูจิตต์ วัฒนารมย์ (2529) กล่าวว่า ศิลปะที่มีคุณค่าย่อมส่งผลต่อจิตใจโดยตรงของผู้วาดและผู้ชม ยกระดับจิตใจ ของคนให้สูงขึ้น และมีสันติภาพ นอกจากนี้การให้นักเรียนได้ใช้ความคิด จินตนาการอย่าง อิสระจะช่วยลดความตึงเครียดของนักเรียนได้ อีกทั้ง แพททริก (Patrick อังใน กิรติ บุญ เจือ, 2521) ได้กล่าวไว้ในตอน "ปรัชญาศิลปะ" ว่าศิลปะมีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดความคิด กลมกลืน มีสันติภาพและการบรรเทาทุกข์ ศิลปะช่วยบรรเทาความตึงเครียดในสังคมอันนำไป สู่สันติภาพและเจตนาดีงาม

แสดงให้เห็นว่าวิชาศิลปะเป็นวิชาหนึ่งที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้สอนในเรื่องของ สันติภาพได้เช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ ดังที่ โปแลนด์ (Poland, 1989) ได้ทำการวิจัยผลของการ ออกแบบหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องสันติภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและทดสอบประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสันติภาพ โดยแบ่ง นักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 45 คน เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้ รับการสอนเรื่องสันติภาพในวิชาศิลปะ ดนตรี และพลศึกษา โดยจัดหลักสูตรอย่างมีระบบ กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอนเรื่องสันติภาพ ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องสันติภาพ สูงกว่า กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ทั้งนี้ การสอนสันติภาพในวิชาศิลปะ ครูสอนศิลปะศึกษาควรเลือกวิธีสอนแต่ละวิธีให้ เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน ซึ่งเนื้อหาของวิชาศิลปะศึกษา แต่ละ กิจกรรมอาจเหมาะสมกับวิธีหรือเทคนิคการสอนต่างแบบกัน ครูจึงต้องพิจารณาเลือกและ เตรียมวิธีหรือเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ (นิรมล ตีรณสาร และคณะ, 2525)

จากการวิจัยยังพบอีกว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความชอบที่จะวาดภาพเลียนแบบ ภาพวาดในแนวเซอร์เรียลลิสม์ อีกทั้งนักเรียนส่วนใหญ่ชอบการใช้สีไม่ในการให้สีภาพมากที่สุด เนื่องจากสีไม่เป็นที่ผู้วาดสามารถไล่สีจากเข้มไปอ่อน หรืออ่อนไปเข้ม ได้ง่ายกว่าสีอื่น ๆ คือ สีเทียน และสีน้ำ ที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้ นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองยังมีใบหน้าที่ยิ้มบอถึงความสดชื่น แจ่มใส มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ดังที่ อมรา มลิตา (2529) ได้กล่าวว่า ถ้าจิตใจของคนเราเป็นสุข ก็จะแสดงความรู้สึกนั้นออกมาที่สีหน้า ท่าทาง ไม่มีความก้าวร้าว หรือก่อวิวาทกับผู้อื่น ซึ่งตรงกันข้ามกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่มีการแสดงความก้าวร้าว ท่าท้อตนเองระหว่างเพื่อน รวมไปถึงการวาดภาพเพื่อสื่อความรู้สึกในจิตใจออกมา จะเป็นไปในแนวทางที่ตรงข้ามกับสันติภาพเป็นส่วนมาก ซึ่ง คิบเลอร์ และคณะ (Kibler et al., 1974) ได้เสนอแนะนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนไว้ 10 ข้อ 1 ในจำนวน 10 ข้อ คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นพฤติกรรมปลายทางเป็นแบบอย่าง การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็น ตัวอย่างพฤติกรรมที่ถือว่าประสบความสำเร็จ หรือน่าพอใจ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นตามไปด้วย นั่นก็คือ การที่ผู้วิจัยนำภาพวาดเซอร์เรียลลิสม์มาเป็น ตัวอย่างให้นักเรียนดูบ่อย ๆ ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมและส่งผลไปถึงการแสดงออก คือการบรรยายภาพที่ตนเองวาดขึ้นด้วยความสุภาพ ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยนำภาพวาดในแนวอื่น ๆ ให้นักเรียนดูบ่อย ๆ นักเรียนก็จะเกิดการเลียนแบบพฤติกรรม และส่งผลถึงการแสดงออกด้วยเช่นกัน คือ มีการใช้คำบรรยายภาพที่ตนเองวาดขึ้นด้วยความก้าวร้าว ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มอย่างสมดุล (Match by Pair) เพื่อให้ได้นักเรียน 2 กลุ่ม ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน แต่เมื่อทำการทดลองจนครบทุกแผนแล้วปรากฏว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ สูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนมีพื้นฐานในการเรียนวิชาศิลปะที่ใกล้เคียงกัน และเป็นนักเรียนในชุมชนแออัดทั้งหมด รวมทั้งเป็นชุมชนแออัดแห่งเดียวกัน มีการใช้ชีวิตประจำวันคล้ายคลึงกัน แต่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการปลูกฝังเรื่องสันติภาพที่มีประสิทธิภาพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่า สอดคล้องกับนวัตกรรมการสอนของ คิบเลอร์ และคณะ (Kibler et al., 1974) ที่ว่า พฤติกรรมการสอนในชั้นเรียน ผู้สอนต้องระลึกอยู่เสมอว่า ทักษะในการกระตุ้นความสนใจ การอธิบาย การให้คำแนะนำ การใช้สื่อ ฯลฯ ล้วนแต่มีผลทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพแตกต่างกันออกไปทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าการสื่อความรู้สึกที่มีในจิตใจของนักเรียนออกมานั้นขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนการสอนของครูเป็นสำคัญ แผนการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายตามที่ผู้สอนต้องการ ซึ่งตรงกันข้ามกับแผนการสอนที่

ไม่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ผู้สอนต้องการ อีกทั้งอาจทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสม โดยที่ผู้สอนไม่ได้ตั้งใจก็ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. หากได้มีการนำแผนการสอนศิลปะแบบเซอร์เรียลลิสม์เข้ามาใช้ในโรงเรียนโดยทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพ ให้สีภาพรักที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่บ่งบอกถึงความมีสันติในจิตใจผู้วาด มีการจินตนาการในสิ่งที่ดีงามมากขึ้นและชอบที่จะใช้สีในโทนเย็นในการสร้างผลงานมากกว่าการใช้สีร้อนแรง ดูฉลาด เป็นการส่งเสริมความสงบ มีสันติให้กับนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง
2. ครูผู้สอน ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะในเรื่องของการปลูกฝังความมีสันติภาพให้กับนักเรียน ครูจะต้องไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อปลูกฝังความมีสันติภาพ เพราะเป็นการขัดแย้งกันอย่างยิ่ง เช่นการทำโทษนักเรียนที่ทะเลาะวิวาทกันด้วยการเขียนต้อยอย่างรุนแรง หรือประจานนักเรียนที่ไม่ได้ทำการบ้านมาส่ง เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ขัดแย้งกับสันติภาพทั้งสิ้น อีกทั้งการควบคุมอารมณ์ของครูผู้สอน ครูผู้สอนที่มีอารมณ์อ่อนไหวง่ายยับยั้งชั่งใจตนเองไม่ได้ จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีอารมณ์แปรปรวนตามครูผู้สอนไปด้วย เนื่องจากนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่ชอบเลียนแบบผู้ที่อาวุโสกว่า นักเรียนจะค่อย ๆ ซึมซับอารมณ์รุนแรงเหล่านี้โดยครูผู้สอนไม่ได้เจตนา
3. ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ควรได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิธีการสอนศิลปะแบบต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมความมีสันติภาพให้กับนักเรียน นอกเหนือจากวิธีที่ผู้วิจัยได้ทดลองมา อีกทั้งต้องระวังสื่อต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน เช่น รูปภาพ งานปั้น งานประดิษฐ์ต่าง ๆ อาจเป็นสื่อที่ไม่เหมาะสม และอาจไม่ได้ช่วยส่งเสริมในเรื่องของสันติภาพ โดยเฉพาะรูปภาพที่นำมาเป็นแบบอย่างอาจเป็นรูปภาพที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจที่ก้าวร้าว รุนแรง หยาบกระด้าง เพราะรูปภาพในงานศิลปะเปรียบเสมือนตาบสองคม นักเรียนในระดับประถมศึกษาอาจยังแยกแยะไม่ได้ ก็จะทำให้เกิดการครอบงำจิตใจ และชอบที่จะเลียนแบบรูปภาพเหล่านี้ก็ได้
4. ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังความมีสันติภาพให้แก่เด็กนักเรียนในวัยประถมศึกษา เพราะสันติภาพย่อมมีผลต่อนักเรียน ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และต่อมวลมนุษยชาติ โดยการที่ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเปิดใจให้กว้างไกล และพยายามหาวิธีการสนับสนุนให้นากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสันติภาพเข้ามาใช้ในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนปกติและนอกเวลาเรียน เช่น การจัดนิทรรศกาลการรณรงค์เพื่อสันติภาพ การประกวดคำขวัญ และเรียงความ หรือการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ข้อคิด แก่ครูและนักเรียน และอื่น ๆ เท่าที่จะสามารถทำได้

5. ทางโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับวิธีการที่ครูจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเรื่องสันติภาพให้แก่นักเรียนของตน เพื่อครูจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำสันติภาพเข้ามาใช้ในโรงเรียน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะครูเป็น บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก

6. ผู้ปกครองตลอดทั้งบุคคลในสังคมควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริม ความมีสันติภาพแก่เด็ก เช่น รู้จักแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี ไม่ทะเลาะตบตีกันให้เด็ก เห็น ผู้ปกครองควรเป็นที่ปรึกษาที่ดีของเด็ก ให้ความรัก ความเข้าใจ สร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว เพราะการสร้างสันติภาพให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีควรเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุดก่อน อีกทั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ ควรมีข้อมูลหรือ เรื่องราวในทางสร้างสรรค์มากขึ้น ไม่สนับสนุนความรุนแรง การทำลายล้างซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความมีสันติภาพให้แก่ นักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยการสร้างกิจกรรมให้เหมาะสมกับชั้นและวัยของนักเรียน เพราะการปลูกฝังความมี สันติภาพควรได้ทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความมีสันติภาพ ในวิชาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก วิชาศิลปศึกษา เช่น พลศึกษา ดนตรี ลูกเสือ-เนตรนารี จริยศึกษา ภาษาไทย เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาถึงวิธีการอื่น ๆ ที่สามารถส่งเสริมความมีสันติภาพให้แก่ นักเรียนใน ระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการหลาย ๆ อย่างในการปลูกฝังความมีสันติภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย